

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА
Філологічний факультет
Кафедра української літератури ім. акад. М. Возняка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. декана філологічного факультету
Р. О. КРОХМАЛЬНИЙ

«30» серія 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українське низове бароко: поетика стилю і жанру»

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність	<u>035 Філологія</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	<u>035.01 Українська мова та література</u> (назва спеціалізації)
факультет	<u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

ЛЬВІВ – 2021

Робоча програма «Українське низове бароко: поетика стилю і жанру» для студентів за спеціальністю українська мова та література. – Львів, 2021. – 28с.

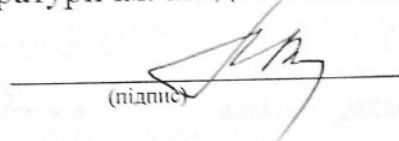
Розробники: Крук Галина Григорівна, доцент кафедри української літератури ім. акад. М.Возняка, кандидат філологічних наук, доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури ім. акад. М.Возняка

Протокол від «30» серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри української літератури ім. акад. М.Возняка

(підпис) _____ (МИКИТЮК В. І.)
(прізвище та ініціали)

«30» серпня 2021 року

Затверджено Вченою радою філологічного факультету

Протокол від «30» серпня 2021 року № 1

«30» серпня 2021 року

Голова _____ (КРОХМАЛЬНИЙ Р. О.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -4	Галузь знань (шифр, назва) 03 Гуманітарні науки	Спецкурс	
Модуль-1	Напрямок (шифр, назва) 035 Філологія	<i>Рік підготовки</i>	
Змістових модулів- 2	Спеціальність (професійне спрямування) 035.01 Укр. мова та література	3-й	-й
Курсова робота 0		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин- 180		5-й	-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: 7 Аудиторних – 5,5 Самостійної роботи студента -42	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	32год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		42год.	год.
		ІНДЗ	
Вид контролю: залік			

2.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Українське низове бароко: поетика стилю і жанру» є вибірковою дисципліною з спеціальності 035 Філологія для освітньої програми «бакалавр», яка викладається в 5 семестрі в обсязі 2 кредит (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Коротка анотація курсу. Українське низове бароко – це важлива ланка літературного процесу XVII – XVIII ст. Творці українського низового бароко, що сформувалися у середовищі тогочасної школи на зразках багатой книжної традиції високого бароко, у своїх різдвятих і великодніх ораціях і травестіях, вертепній драмі та інтермедіях, різнорідних пародіях на жанри церковної та ужиткової літератури, «піснях світських» та інших масових жанрах доповнюють картину світу авторів високого бароко, спрощуючи та удоступнюючи, утілеснюючи та матеріалізуючи, допасовуючись до естетичних смаків та запитів людини з поспільства. Курс дає можливість розкрити українське низове бароко у повноті його мистецької своєрідності в межах як барокові літератури, так і літератури наступних епох, яка рясно черпала з цієї традиції.

Мета та цілі курсу. Системно і комплексно представити феномен літератури українського низового бароко в історико-літературних координатах доби. Розтлумачити специфіку поняття «українського низового бароко», його історію дослідження та сучасне потрактування, культурно-історичну наповненість та функціональність у межах барокової парадигми. Окреслити українське низове бароко як нижній стильовий рівень літератури, який доповнює, матеріалізує та розтлумачує для загалу естетичні та духовні відкриття, творчі знахідки та вершинні явища «книжної літератури» високого бароко. Матеріал курсу має сформувати глибше і комплексніше розуміння літературних процесів того часу та їхні витоки, стильових тенденцій та закономірності літературних явищ в їхній синхронії та діахронії, що дозволить скласти цілісну картину літератури як живого організму, а також формує загальну культуру, розуміння цінностей та ідеалів культури XVII– XVIII ст

Завдання:

1. Ознайомити студентів із багатою літературою українського низового бароко, дати розуміння його художньо-світоглядної своєрідності, жанрової та стильової специфіки, ролі та значення в культурно-історичному та літературно-історичному процесах.
2. Надати знання та уявлення про історико-літературні явища культури та літератури XVII– XVIII ст. із визначенням їхньої генези, межових дат, основних типологічних ознак;
3. Представити українське низове бароко як яскравий та унікальний вияв масової літератури XVII – XVIII ст., що виникає на основі християнської традиції та побутує переважно в анонімній формі в середовищі тогочасної школи, витворюючи бароковий феномен повноти тогочасної культури.
4. Показати на матеріалі літературних творів низового бароко спадкоємність історико-літературного процесу з одночасним розумінням динаміки та трансформації, дати розуміння родово-жанрової та художньо-образної системи літератури XVII– XVIII ст.;
5. вивчення найзнаковіших текстів та творчих біографій представників українського низового бароко;
6. прочитання творів, визначених у переліку як обов'язкові;
7. формування навичок аналізу та інтерпретації художніх творів.

Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни

Студент повинен знати:

- 1) основні естетичні, стильові, світоглядні тенденції функціонування і розвитку українського низового бароко як специфічного літературного феномену літератури XVII – XVIII ст.;
- 2) особливості поняття «українське низове бароко», його термінологічної специфіки, дискусії навколо поняття українського низового бароко, історію підходів та сучасну парадигму дослідження (як змінювалася наповненість поняття з часом, від «кантів студних», «бурлескного відшування» та школярської гумористики до комплексного поняття «низового бароко»);
- 3) основні прикмети українського низового бароко як явища масової і популярної літератури;
- 4) про роль та відгомін школярської гумористики XVII – XVIII ст. у наступних літературних епохах та періодах літератури.
- 5) основні віхи розвитку, події та факти літературного процесу XVII – XVIII ст.;
- 6) етапи історії формування літературознавчих ідей цього періоду розвитку українського письменства;
- 7) риси творчості основних учасників літературного процесу, художню специфіку анонімної та колективної творчості у межах тогочасної школи;
- 8) особливості створення та функціонування літературних осередків і шкіл;
- 9) ознаки еволюції окремих літературних родів і жанрів XVII – XVIII ст.

Студент повинен уміти:

- 1) визначати жанрово-стильові риси творів українського низового бароко та розуміти віхи розвитку, події та факти літературного процесу XVII – XVIII ст.;
- 2) аналізувати етапи історії формування літературознавчих ідей цього періоду розвитку західноєвропейського письменства;
- 3) застосовувати різні методи аналізу літературних творів цього періоду.
- 4) виявляти розуміння рис творчості основних учасників літературного процесу;
- 5) аналізувати основні причини еволюції окремих літературних родів і жанрів;
- 6) визначати особливості літературних напрямів і стилів у текстах XVII – XVIII ст.
- 7) аналізувати твори низового бароко у контексті літератури XVII – XVIII ст.;
- 8) розпізнавати ознаки масової і популярної літератури у творах українського низового бароко

Тривалість курсу. 32 год.

Обсяг курсу. 32 аудиторних годин, з них 16 лекційних годин, 16 годин практичних занять.

Ключові слова. Українське низове бароко, стильовий рівень літератури, масова література, школярська гумористика, різдвяні та великодні орації, різдвяні та великодні травесті, пародія, бурлеск, вертепна драма, інтермедія, мандрівні дяки.

Формат курсу. Очний

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступна лекція. Поняття "українське низове бароко", його теоретичне окреслення та історико-літературне наповнення. Несистемний характер визначення "бурлескна література XVII - XVIII ст.", перспективи дослідження школярської гумористики в контексті літератури бароко. Хронологічні рамки явища, його національна специфіка. Тексти українського низового бароко в рукописних джерелах XVII, XVIII та XIX ст. Фіксація школярської гумористики в записах фольклору Я.Головацького, П.Чубинського, Д.Яворницького, Б.Грінченка, В.Гнатюка. Проблеми сучасного академічного перевидання творів українського низового бароко.

Тема 2. Літературна та літературознавча рецепція українського низового бароко. Образи мандрівних дяків у літературі. Історія вивчення школярської гумористики XVII - XVIII ст., основні етапи. Популярність бурлескно-травестійного віршування серед авторів першої половини XIX ст. Публікації школярської гумористики на сторінках "Основи", "Киевской старины", "Житя і слова" (В.Коховського, В.Науменка, О.Левицького, С.Пономарьова, М.Драгоманова, П.Житецького, І.Франка та ін.), коло найперших дослідницьких завдань. Розмах дослідження школярської гумористики у першій третині XX ст. (праці В.Перетца, М.Возняка, І.Свенціцького, В.Адріанової-Перетц та ін.). Розмаїття поглядів на явища українського низового бароко та неоднозначність його потрактувань в історіографічних працях Б.Лепкого, С.Єфремова, В.Коряка, А.Шамрая тощо. Масштабні репресії проти українських медієвістів та заборони медієвістики в 1930 – 1950 рр. Сучасна парадигма дослідження українського низового бароко, погляди Д.Чижевського. Внесок у дослідження школярської гумористики XVII – XVIII ст. О.Білецького, Л.Махновця, А.Нудьги, М.Грицяя, В.Крекотня, О.Мишанича, М.Сулими, Б.Криси. Українське низове бароко в світлі нових літературознавчих підходів.

Тема 3. Поняття вертикальної організації літератури. Соціологічні підходи та спроби умотивувати вертикальне структурування літератури суто літературними чинниками (погляди І. Франка, А.Шамрая, Ю. Лотмана, А. Морозова та ін.). Продуктивність застосування т. зв. "теорії трьох стилів", її діахронний та синхронний зріз. Теорія трьох стилів у барокових поетиках та

риториках, накладання барокової літературної практики на класицистичну теоретичну основу. Розуміння низового стилю в експліцитній та імпліцитній поетиках бароко. Відмінність понять "низовий стильовий рівень літератури" та "масова література".

Тема 4. Художня і функціональна повнота бароко як результат взаємодії різних рівнів літератури XVII - XVIII ст. Загальна характеристика тогочасного літературного процесу. Тип відношень низу та верху літератури українського бароко: не протиставлення, а взаємодоповнення. Єдність високого та низького стильових рівнів - у спільності світосприйняття, подібності тематично-образної системи, тотожності поетики. Проте в силу своєї орієнтації на масову свідомість література низового бароко певним чином трансформує барокові уявлення про світ та людину, час і простір, читацькі (слухацькі) смаки, погляди на літературу і її функції, а відтак і поетику низового бароко. Низове бароко як сфера вияву еволюції стилю.

Тема 5. Типологічні риси українського низового бароко. Труднощі типологічних зіставлень зі схожими явищами інших літератур. Українська школярська гумористика та польська совіжальська література. Історико-літературний релятивізм у поглядах на українське низове бароко та нерозробленість термінологічно-понятійної бази. Виділення теоретичної моделі низового бароко та розуміння його національної специфіки.

Тема 6. Проблеми авторства українського низового бароко. Петро Попович-Гученський, Микола Мазалевський: автори, виконавці чи лише шанувальники? Мандрівні школярі та дяки як окрема група в українському соціумі XVII - XVIII ст., "Автобіографія" Іллі Турчиновського. "Філософія мандрів" у творчому вивершенні Г.Сковороди. Поняття "консорції" (М. Гумільов) та низового бароко як "фольклору писемності" (А. Морозов). Освітній фактор у формуванні світоглядних основ та художніх уподобань авторів школярської гумористики, змішування вроджених етно-психологічних стереотипів і стереотипів, які формуються під впливом освіти. Співвідношення в різних низових жанрах

природного (етнічного) та набутого під час навчання. Школа як середовище творення і побутування українського низового бароко.

Тема 7. Трансформація барокової естетики на низовому рівні літератури. Модифікація естетичних домінант стилю на низовому рівні літератури (антитетичності, сенситивності, інтерпретаційного принципу творення). Художня симетрія низового бароко та згладження ним окремих барокових контрастів та протиставлень. Художня "одноплщинність" творів низового регістру як спосіб десакралізації слова та секуляризації самої структури тексту. Сенситивність українського низового бароко, доступніші емоційні стани, "чуттєве" осягнення Бога.

Тема 8. Особливості поетики українського низового бароко. Поетичні ознаки стилю: вимога стильової доречності (prepon), концептизм як основний принцип художньої організації барокового тексту, схожі способи мовної декоративності через нагромадження однорідних компонентів тощо. Барокова спрямованість літератури на читача, допасовування творів низового рівня до смаків та вподобань публіки, відмова від мистецьких засобів і стратегій, які утруднюють рецепцію. Гра як основний принцип організації низового тексту, складність відчитання ігрових моментів. Статус дійової особи у творах низових жанрів: перехід від героя, статичного, із наперед заданою моделлю поведінки, до персонажа, який привертає увагу своєю непередбачуваністю, суперечливістю, "неправильністю". Образ антигероя ("людини з вадами") як перехідна ланка такого переходу.

Тема 9. Образно-тематична палітра українського низового бароко. Християнськи домінанта стилю. Сюжети Різдва та Воскресіння, їх низове вирішення. Доповнення та деталізація різдвяного та великоднього сюжетів шляхом розгортання чи "схематизації" окремих образів та метафор, як суто християнських, так і дохристиянських. Буквальне прочитання Святого Письма, спрощення та вульгаризація біблійної символіки. Структурні акти шестя (походу), боротьби та їжі як рудименти архаїчного сприйняття світу. Розширення тематичних рамок бароко на низовому рівні літератури.

Тема 10. Картина світу українського низового бароко. Тематична неповнота літератури високого бароко та способи її подолання на низовому рівні. Тематика природи: сплав літературних традицій пасторальної поезії та архаїчного фольклорного сприйняття природи. Елементи національного "тваринного епосу" у низових жанрах. Рай як найвища ідеальна категорія у свідомості авторів та реципієнтів низового бароко, картини "гастрономічного раю на землі". Особливості низового хронотопу (на прикладі мотиву дороги). Карнавальна концепція "світу навиворіт" та її відгомін в українському низовому бароко, теоретичне насвітлення проблеми в працях М. Бахтіна.

Тема 11. Проблеми розмежування бурлеску, травестії і пародії у школярській гумористиці XVII - XVIII ст. Розуміння травестії як одної з форм міжлітературної та інтертекстуальної взаємодії (А. Ткаченко). Визначення травестії та пародії у поетичній теорії XVII - XVIII ст. Полеміка Дж. Грабовича з Д.Чижевським стосовно глузливості барокової травестії. Розмежування понять бурлеску та травестії за типом напруги структурних елементів: бурлеск - художня напруга високого й низького, травестія – свого й чужого (національного – інонаціонального). Характерна риса барокової травестії - "переодягання" твори переважно християнської традиції (на відміну від класицистичної травестії, об'єктом перелицювання якої є зазвичай антична спадщина). В. Адріанова-Перетц про особливості школярських пародій.

Тема 12. Жанрова система українського низового бароко. Жанрово-видове різноманіття українського низового бароко, загальні закономірності та специфічні ознаки низових жанрів. Проблеми реконструкції окремих низових жанрів (корчемних пісень, сороміцької лірики, пародій на думи тощо). Поняття жанрової організації у генологічній свідомості авторів та реципієнтів українського бароко, особливості співвідношення стилю і жанру. "Парні" жанрів (на прикладі поважної та гумористичної орацій, що мають однакову жанрову структуру та різняться стильовим наповненням). Поєднання в межах одного твору різностильових версій жанру, побудоване на їх сюжетно-композиційному паралелізмі (поважні та інтермедійні акти драми, серйозна і гумористична частини

шкільної декламації). Симетрія та лабільність барокових жанрів на різних рівнях літератури.

Тема 13. Різдвяні та великодні гумористичні орації, їх жанрово-стильова природа та координати у системі жанрів XVII – XVIII ст. Сучасні жанрові визначення цієї групи віршів. Поняття орації у поетичній та риторичній теорії й літературній практиці XVII – XVIII ст. Жанрові риси орації (віршова форма, змістова пов'язаність з якоюсь урочистою подією, функція величання і привітання, декламаційний характер виконання) та їх низова специфіка. Взаємодія орації з фольклорними жанрами посівання (віншування), колядки, щедрівки та волочебної пісні (ринцівки), функціональний паралелізм і дифузія жанрів. Поетика жанру.

Тема 14. Жанр різдвяних та великодніх травестій. Теоретичні корективи поняття "травестії" і художня практика українського низового бароко. Характер процесів і тенденцій, що вплинули на появу та сформували "обличчя" жанру барокової травестії. Еволюція барокової травестійної поезії, засвідчена трьома стадіями травестування, як от: різдвяні та великодні пісні, в яких травестія виникає спонтанно, у результаті взаємодії в межах одного тексту елементів застільної й духовної пісні; різдвяні та великодні пісні, в яких принцип травестування використовується свідомо, з метою наближення, удоступнення тексту Святого Письма; вірші-травестії, де травестування виходить поза рамки суто зовнішньої функціональності, отримуючи новий літературний сенс – комічний ефект.

Тема 15. Жанрові різновиди пародії XVII - XVIII ст. Середньовічні корені барокової пародії ("Бенкет Кипріана" та вагантська пародійна поезія). Світоглядні основи української "parodia sacra", відсутність негативних конотацій. Барокові пародії на жанри духовної та церковної літератури (духовні вірші та пісні, синаксари, ірмоси, тропарі, кондаки). Пародії на судові акти ("Зыск на пана Гроша" та ін). Пародії на думи, їх публікації та потрактування М. Возняком та Г. Нудьгою. Пародії на обрядовий фольклор та складність їх розпізнавання.

Тема 16. Драматургія українського низового бароко, її сценічні особливості. Проблеми співіснування та літературної "наступності" жанрів декламації,

інтермедії та вертепної драми. Праця М. Возняка "Початки української комедії" як перший синтетичний огляд драматургії XVII - XVIII ст. Жанрова модель декламації, її низове наповнення. Еволюція інтермедії у напрямку злиття з поважною частиною драми, вирівнювання високого та низового компонентів. Жанрові особливості вертепної драми. Суспільно-історичні обставини занепаду низового шкільного театру. Відгомін традицій низового театру бароко в драматургії І. Котляревського, М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого та ін. Місце низового бароко в національному літературному процесі. Проекції низового бароко на нову українську літературу. Традиції низового бароко в "Енеїді" І. Котляревського. Необарокові тенденції в літературі ХХ ст. (на матеріалі історичної прози В. Шевчука) Сліди естетики та поезики низового бароко в творчості літературних угруповань останніх десятиліть ХХ ст. (Бубабу, Лугосад, "Пропала грамота")

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі					
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Поняття "українське низове бароко", його теоретичне окреслення та історико-літературне наповнення. Несистемний характер визначення "бурлескна література XVII - XVIII ст.", перспективи дослідження школярської гумористики в контексті літератури бароко. Хронологічні рамки явища, його національна специфіка.		1	1			2							
Тема 2. Літературна та літературознавча рецепція українського низового бароко. Історія вивчення школярської гумористики XVII - XVIII ст., основні етапи. Тексти українського низового бароко в рукописних джерелах XVII, XVIII та XIX ст. Фіксація школярської гумористики в записах фольклору Я.Головацького, П.Чубинського, Д.Яворницького, Б.Грінченка, В.Гнатюка. Проблеми сучасного академічного перевидання творів українського низового бароко.		1	1			2							

<p>Тема 3. Поняття вертикальної організації літератури. Соціологічні підходи до літературної ієрархії (погляди І. Франка, А.Шамрая, Ю. Лотмана, А. Морозова та ін.). Продуктивність застосування т. зв. "теорії трьох стилів", її діахронний та синхронний зріз. Теорія трьох стилів у барокових поетиках та риториках, накладання барокової літературної практики на класицистичну теоретичну основу. Розуміння низового стилю в експліцитній та імпліцитній поетиках бароко. Поняття "низовий стильовий рівень літератури" та "масова література".</p>	1	1		2				
<p>Тема 4. Художня і функціональна повнота бароко як результат взаємодії різних рівнів літератури XVII - XVIII ст. Тип відношень низу та верху літератури українського бароко: не протиставлення, а взаємодоповнення. Єдність високого та низького стильових рівнів - у спільності світосприйняття, подібності тематично-образної системи, тотожності поетики.</p>	1	1		2				
<p>Тема 5. Типологічні риси українського низового бароко. Виділення теоретичної моделі низового бароко та розуміння його національної специфіки. Труднощі типологічних зіставлень зі схожими явищами інших літератур. Українська школярська гумористика та польська совіжальська література. Історико-літературний релятивізм у поглядах на українське низове бароко та нерозробленість термінологічно-понятійної бази.</p>	1	1		2				
<p>Тема 6. Проблеми авторства українського низового бароко. Школа як середовище творення і побутування українського низового бароко. Петро Попович-Гученський, Микола Мазалевський: автори, виконавці чи лише шанувальники?, "Автобіографія" Іллі Турчиновського. "Філософія мандрів" у творчому вивершенні Г.Сковороди. Поняття "консорції" (М. Гумільов) та низового бароко як "фольклору писемності" (А. Морозов).</p>	1	1		2				
<p>Тема 7. Трансформація барокової естетики на низовому рівні літератури. Модифікація естетичних домінант стилю на низовому рівні літератури (антитетичності, сенситивності, інтерпретаційного принципу творення). Художня</p>	1	1		2				

симетрія низового бароко та згладження ним окремих барокових контрастів та протиставлень.													
Тема 8. Особливості поетики українського низового бароко. Поетичні ознаки стилю: вимога стильової доречності (речер), концептизм як основний принцип художньої організації барокового тексту, схожі способи мовної декоративності через нагромадження однорідних компонентів тощо.		1	1										
Тема 9. Образно-тематична палітра українського низового бароко. Християнськи домінанта стилю. Сюжети Різдва та Воскресіння, їх низове вирішення. Доповнення та деталізація різдвяного та великоднього сюжетів шляхом розгортання чи "схематизації" окремих образів та метафор, як суто християнських, так і дохристиянських. Буквальне прочитання Святого Письма, спрощення та вульгаризація біблійної символіки.		1	1			2							
Тема 10. Картина світу українського низового бароко. Тематична неповнота літератури високого бароко та способи її подолання на низовому рівні. Особливості низового хронотопу (на прикладі мотиву дороги). Карнавальна концепція "світу навиворіт" та її відгомін в українському низовому бароко, теоретичне насвітлення проблеми в працях М. Бахтіна.		1	1			2							
Тема 11. Проблеми розмежування бурлеску, травестії і пародії у школярській гумористиці XVII - XVIII ст. Розмежування понять бурлеску та травестії за типом напруги структурних елементів: бурлеск - художня напруга високого й низького, травестія - свого й чужого (національного - інонаціонального). Характерна риса барокової травестії - "переодягання" твори переважно християнської традиції (на відміну від класицистичної травестії, об'єктом перелицювання якої є зазвичай антична спадщина).		1	1			2							
Тема 12. Жанрово-видове різноманіття українського низового бароко, загальні закономірності та специфічні ознаки низових жанрів. Проблеми реконструкції окремих низових жанрів (корчемних пісень, сороміцької лірики, пародій на думи тощо). Поєднання в межах одного		1	1			2							

твору різностильових версій жанру, побудоване на їх сюжетно-композиційному паралелізмі (поважні та інтермедійні акти драми, серйозна і гумористична частини шкільної декламації). Симетрія та лабільність барокових жанрів на різних рівнях літератури.												
Тема 13. Різдвяні та великодні гумористичні орації, їх жанрово-стильова природа та координати у системі жанрів XVII – XVIII ст. Сучасні жанрові визначення цієї групи віршів. Поняття орації у поетичній та риторичній теорії й літературній практиці XVII – XVIII ст. Взаємодія орації з фольклорними жанрами посівання (віншування), колядки, щедрівки та волочечної пісні (ринцівки), функціональний паралелізм і дифузія жанрів. Поетика жанру.	1	1			2							
Тема 14. Жанр різдвяних та великодніх травестій. Теоретичні корективи поняття "травестії" і художня практика українського низового бароко. Характер процесів і тенденцій, що вплинули на появу та сформували "обличчя" жанру барокової травестії.	1	1			2							
Тема 15. Жанрові різновиди пародії XVII - XVIII ст. Середньовічні корені барокової пародії ("Бенкет Кипріана" та вагантська пародійна поезія). Світоглядні основи української "parodia sacra", відсутність негативних конотацій. Пародії на судові акти ("Зыск на пана Гроша" та ін). Пародії на думи, їх публікації та потрактування М. Возняком та Г. Нудьгою. Пародії на обрядовий фольклор та складність їх розпізнавання.	1	1			2							
Тема 16. Драматургія українського низового бароко, її сценічні особливості. Праця М. Возняка "Початки української комедії" як перший синтетичний огляд драматургії XVII - XVIII ст. Текстологічні студії І. Рєзанова. Жанрові особливості вертепної драми. Суспільно-історичні обставини занепаду низового шкільного театру. Відгомін традицій низового театру бароко в драматургії І. Котляревського, М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого та ін.	1	1			2							
Усього годин	16	16			32							

6. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	ТЕМА № 1. Основні художні напрями та стилі XVII ст., їх національні різновиди в західноєвропейських літературах. Естетика та поетика бароко. Італійське бароко. Творчість Дж.Маріно та мариністів.	2
2	ТЕМА № 2. Література іспанського бароко: поетична творчість Луїса де Гонгори, іспанський шахрайський роман XVII ст. (Франсіско де Кеведо, Луїс Велес де Гевара), творчість Педро Кальдерона (п'єса "Життя - це сон").	2
3	ТЕМА № 3. Англійська література XVII ст.: "метафізична поезія " та творчість Дж. Дона. Творчість Дж. Мільтона, поема "Втрачений рай" як зразок християнського героїчного епосу бароко. Драматургія Дж. Мільтона та Б. Джонсона.	2
4	ТЕМА № 4. Німецька література XVII ст.: творчість Мартіна Опіца, Фрідріха Логау, Андреаса Гріфіуса. Драматургія А.Гріфіуса. Роман "Сімпліціус Сімпліціссімус" Г.Гріммельсгаузена як зразок німецького низового бароко.	2
5	ТЕМА № 5. Французька література XVII ст.: естетика та поетика класицизму (Н. Буало "Мистецтво поетичне"). Класицистична драматургія: творчість П. Корнеля, Ж.Расіна та Мольєра.	2
6	ТЕМА № 6. Французька література XVIII ст., світоглядні засади та естетична програма просвітників. Письменники просвітницького класицизму (Вольтер, Д.Дідро та ін.) та сентименталізму (Ж.-Ж. Руссо).	2
7	ТЕМА № 7. Англійська література XVIII ст. Жанрово-стильові різновиди англійського просвітницького роману та його жанрово-стильові різновиди. Англійський сентименталізм та передромантизм.	2
8	ТЕМА № 8. Німецька література XVIII ст.: пізній німецький класицизм і становлення сентименталізму. Література "бурі та натиску" як зразок німецького передромантизму, течії всередині штюрмерського руху, їх естетико-літературні відмінності. Творчість Ф. Шіллера та Й. Гьоте.	2

6.Плани практичних занять

Практичне заняття 1: Проблеми авторства українського низового бароко.

- 1) Школа як середовище творення і побутування українського низового бароко.
- 2) Поняття "консорції" (М. Гумільов) та низового бароко як "фольклору писемності" (А. Морозов).
- 3) Петро Попович-Гученський, Микола Мазалевський: автори, виконавці чи лише шанувальники?
- 4) "Автобіографія" Іллі Турчиновського.
- 5) "Філософія мандрів" у творчому вивершенні Г.Сковороди.

Література:

Возняк М. Історія української літератури. У двох кн. – 2-е вид. – Львів: Світ, 1994. – Кн.2. – С.148 – 285.

Українська література XVIII ст. / Упоряд., вступ. стаття, примітки О.В.Мишанича. – К.: Наукова думка, 1983. – 694 с.

Давній український гумор і сатира / Упор., вступ. стаття і примітки Л.С.Махновця. – К.: Держлітвидав, 1959. – 492 с.

Житецький П. "Енеїда" Котляревського у зв'язку з оглядом української літератури XVIII ст. // Житецький П. Вибрані праці: Філологія. – К.: Наукова думка, 1987. – С.139 – 253.

Українська поезія. Середина XVII ст. / Упоряд. В.І.Крекотень, М.М.Сулима. – К.: Наукова думка, 1992. – 680 с.

Практичне заняття 2: Образно-тематична палітра українського низового бароко.

- 1) Християнські домінанти стилю.
- 2) Сюжети Різдва та Воскресіння, їх низове вирішення. Доповнення та деталізація різдвяного та великоднього сюжетів шляхом розгортання чи "схематизації" окремих образів та метафор, як суто християнських, так і дохристиянських.
- 3) Буквальне прочитання Святого Письма, спрощення та вульгаризація біблійної символіки.
- 4) Тематична неповнота літератури високого бароко та способи її подолання на низовому рівні.

Література:

Возняк М. Історія української літератури. У двох кн. – 2-е вид. – Львів: Світ, 1994. – Кн.2. – С.148 – 285.

Возняк М. Старе українське письменство. Вибір текстів з історично-літературним оглядом, поясненнями та словничком. – Львів: Друкарня Наукового товариства імені Т.Шевченка, 1922. – 512 с.

Свенціцький І. Різдво Христове в поході віків: Історія літературної теми і форми. – Львів: Діло, 1933. – 178 с.

Практичне заняття 3: Система жанрів українського низового бароко

- 1) Жанрово-видове різноманіття українського низового бароко, загальні закономірності та специфічні ознаки низових жанрів.
- 2) Проблеми реконструкції окремих низових жанрів (корчемних пісень, сороміцької лірики, пародій на думи тощо).
- 3) Посідання в межах одного твору різностильових версій жанру, побудоване на їх сюжетно-композиційному паралелізмі (поважні та інтермедійні акти драми, серйозна і гумористична частини шкільної декламації).
- 4) Симетрія та лабільність барокових жанрів на різних рівнях літератури.

Література:

Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. – М.: Художественная литература, 1990. – 543 с.

Возняк М. Історія української літератури. У двох кн. – 2-е вид. – Львів: Світ, 1994. – Кн.2. – С.148 – 285.

Возняк М. Початки української комедії (1619-1919). – Львів: Друкарня НТШ, 1919.- 251 с.

Возняк М. Старе українське письменство. Вибір текстів з історично-літературним оглядом, поясненнями та словничком. – Львів: Друкарня Наукового товариства імені Т.Шевченка, 1922. – 512 с.

Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. – Київ: Основи, 1997. – 604 с.

Практичне заняття 4: Різдвяні та великодні вірші XVII – XVIII ст.

- 1) Гумористичні орації, їх жанрово-стильова природа та координати у системі жанрів XVII – XVIII ст. Сучасні жанрові визначення цієї групи віршів.
- 2) Поняття орації у поетичній та риторичній теорії й літературній практиці XVII – XVIII ст.
- 3) Взаємодія орації з фольклорними жанрами посівання (віншування), колядки, щедрівки та волочебної пісні (ринцівки), функціональний паралелізм і дифузія жанрів.
- 4) Аналіз зразків жанру.
- 5) Жанр різдвяних та великодніх травестій. Теоретичні корективи поняття "травестії" і художня практика українського низового бароко.
- 6) Характер процесів і тенденцій, що вплинули на появу та сформували "обличчя" жанру барокової травестії.
- 7) Аналіз зразків жанру.

Література:

Давній український гумор і сатира / Упор., вступ. стаття і примітки Л.Є.Махновця. – К.: Держлітвидав, 1959. – 492 с.

Житецький П. "Енеїда" Котляревського у зв'язку з оглядом української літератури XVIII ст. // Житецький П. Вибрані праці: Філологія. – К.: Наукова думка, 1987. – С.139 – 253.

Криса Б.С. Пересотворення світу. Українська поезія XVII – XVIII століть. – Львів: Свічадо, 1997. – 214 с.

Криса Б.С. Різдвяні і великодні вірші // Записки НТШ. – Львів, 1990. – Т.221. – С.33 – 47.

Практичні заняття 5: Жанрові різновиди пародії XVII - XVIII ст.

- 1) Середньовічні корені барокової пародії ("Бенкет Кипріана" та вагантська пародійна поезія).
- 2) Світоглядні основи української "parodia sacra", відсутність негативних конотацій. Пародії на судові акти ("Зыск на пана Гроша" та ін).
- 3) Пародії на думи, їх публікації та потрактування М. Возняком та Г. Нудьгою.
- 4) Пародії на обрядовий фольклор та складність їх розпізнавання.

Література:

Адріанова-Перетц В.П. До історії пародії на Україні в XVIII віці ("Служба пиворѣзам" 1740 року) // Записки Історично-філологічного відділу. Кн. XVIII. – К.: Вид-во ВУАН, 1928. – С.35 – 50.

Адріанова-Перетц В.П. З історії сатирично-гумористичної рукописної української літератури XVII – XVIII ст. // Радянське літературознавство. – 1957. – №4. – С.81 – 83.

Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. – М.: Художественная литература, 1990. – 543 с.

Возняк М. Історія української літератури. У двох кн. – 2-е вид. – Львів: Світ, 1994. – Кн.2. – С.148 – 285.

Практичне заняття 6: Драматургія українського низового бароко, її сценічні особливості.

- 1) Праця М. Возняка "Початки української комедії" як перший синтетичний огляд драматургії XVII - XVIII ст.
- 2) Текстологічні студії І. Резанова.
- 3) Жанрові особливості вертепної драми.
- 4) Суспільно-історичні обставини занепаду низового шкільного театру.
- 5) Відгомін традицій низового театру бароко в драматургії І. Котляревського, М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого та ін.

Література:

Возняк М. Історія української літератури. У двох кн. – 2-е вид. – Львів: Світ, 1994. – Кн.2. – С.148 – 285.

Возняк М. Початки української комедії (1619-1919). – Львів: Друкарня НТШ, 1919.- 251 с.

Софронова Л. Старовинний український театр. – Л., 2009. – 327 с.

Практичне заняття 7: Місце низового бароко в національному літературному процесі.

- 1) Трансформація, пристосування барокової спадщини до нових естетичних потреб.
- 2) Проекції низового бароко на нову українську літературу.
- 3) Традиції низового бароко в "Енеїді" І. Котляревського.
- 4) Бестіарні мотиви в творах низового бароко та розвиток байки в першій пол. XIX ст.
- 5) Необарокові тенденції в літературі XX ст. (на матеріалі історичної прози В. Шевчука)

- б) Сліди естетики та поетики низового бароко в творчості літературних угруповань останніх десятиліть ХХ ст. (Бубабу, Лугосад, "Пропала грамота").

Література:

Літературознавча енциклопедія: У 2х т. /Ред-упорядник Ю.Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2008.

Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т.Гром'яка. – К.: ВЦ "Академія", 1994.

Наливайко Д.С. Искусство: направления, течения, стили. – К.: Мистецтво, 1981. – 287

с. Чижевський Д. Український літературний барок. Нариси. Ч.3 // Праці Українського

Історично-філологічного Товариства у Празі. – Т.5. – 1944. – С.78 – 142.

Шевчук В. Енеїда Івана Котляревського в системі літератури українського бароко //

Котляревський І.П. Енеїда: Поема; Наталка Полтавка: П'еса: для середнього та ст.

шкільного віку. Передмова та прим. О.І. Гончара ; післямова В.О. Шевчука. – К.: Веселка,

2000. – С. 279-301.

**Практичне заняття 8. Художня і функціональна повнота бароко як
результат взаємодії різних рівнів літератури XVII - XVIII ст.**

- 1) Поняття вертикальної організації літератури. Соціологічні підходи до літературної ієрархії (погляди І. Франка, А.Шамрая, Ю. Лотмана, А. Морозова та ін.).
- 2) Продуктивність застосування т. зв. "теорії трьох стилів", її діахронний та синхронний зріз. Теорія трьох стилів у барокових поетиках та риториках, накладання барокової літературної практики на класицистичну теоретичну основу.
- 3) Поняття "низовий стильовий рівень літератури" та "масова література".
- 4) Тип відношень низу та верху літератури українського бароко: не протиставлення, а взаємодоповнення.
- 5) Єдність високого та низького стильових рівнів – як спільність світосприйняття, подібності тематично-образної системи, тотожності поетики.

Література:

Криса Б.С. Пересотворення світу. Українська поезія XVII – XVIII століть. – Львів: Свічадо, 1997. – 214 с.

Літературознавча енциклопедія: У 2х т. /Ред-упорядник Ю.Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2008.

Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т.Гром'яка. – К.: ВЦ “Академія”, 1994.
 Лотман Ю.М. Масова література як історико-культурна проблема // Ю.М. Лотман.
 Вибрані статті. – Т. 3. – Таллін, 1994. – 588 с.

Українська література XVIII ст. / Упоряд., вступ. стаття, примітки О.В.Мишанича. – К.:
 Наукова думка, 1983. – 694 с.

Українська поезія. Середина XVII ст. / Упоряд. В.І.Крекотень, М.М.Сулима. – К.: Наукова
 думка, 1992. – 680 с.

Українська література XVIII ст. / Упоряд., вступ. стаття, примітки О.В.Мишанича. – К.:
 Наукова думка, 1983. – 694 с.

8.САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Хронологічні рамки явища, його національна специфіка. Тексти українського низового бароко в рукописних джерелах XVII, XVIII та XIX ст.	2
2	Фіксація школярської гумористики в записах фольклору Я.Головацького, П.Чубинського, Д.Яворницького, Б.Грінченка, В.Гнатюка.	2
3	Публікації школярської гумористики на сторінках "Основи", "Киевской старины", "Життя і слова" (В.Коховського, В.Науменка, О.Левицького, С.Пономарьова, М.Драгоманова, П.Житецького, І.Франка та ін.), коло найперших дослідницьких завдань.	2
4	Розмах дослідження школярської гумористики у першій третині XX ст. (праці В.Перетца, М.Возняка, І.Свенціцького, В.Адріанової-Перетц та ін.).	2
5	Розмаїття поглядів на явища українського низового бароко та неоднозначність його потрактувань в історіографічних працях Б.Лепкого, С.Єфремова, В.Коряка, А.Шамрая тощо.	2
6	Масштабні репресії проти українських медієвістів та заборони медієвістики в 1930 – 1950 рр.	2
7	Сучасна парадигма дослідження українського низового бароко, погляди Д.Чижевського та його послідовників	2
8	Внесок у дослідження школярської гумористики XVII – XVIII ст. О.Білецького, Л.Махновця, А.Нудьги, М.Грицяя, В.Крекотня, О.Мишанича, М.Сулими, Б.Криси.	2
9	Українське низове бароко в світлі нових літературознавчих підходів.	2
10	Виділення теоретичної моделі низового бароко та розуміння його національної специфіки	2
	Разом	20

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методологічною основою курсу є принцип історизму, усі художні твори досліджуються у зв'язку із часом їхнього написання, з подіями біографії того чи іншого автора, дотичними до аналізованого історико-літературного періоду, єдності із тогочасними ідейно-естетичними тенденціями. Курс передбачає засвоєння теоретико-літературних понять на конкретному художньому матеріалі.

Курс поєднує лекції оглядового характеру із лекціями літературно-портретної форми.

11.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль за засвоєнням знань студентів та його успішністю здійснюється у формі оцінювання виступів на практичних (семінарських) заняттях та участі у дискусіях та із допомогою поточного модульного контролю. Курс закінчується іспитом.

Питання для відповідей на заліку:

- 1) Хронологічні рамки УНБ.
- 2) Тексти українського низового бароко в рукописних джерелах XVII, XVIII та XIX ст.
- 3) Літературна рецепція українського низового бароко. Образи мандрівних дяків у літературі.
- 4) Основні етапи вивчення школярської гумористики XVII - XVIII ст.
- 5) Сучасна парадигма дослідження українського низового бароко, погляди Д.Чижевського.
- 6) Застосування поняття вертикальної організації літератури до УНБ (погляди І. Франка, А.Шамрая, Ю. Лотмана, А. Морозова та ін.).
- 7) Розуміння низового стилю в експліцитній та імпліцитній поетиках бароко. Відмінність понять "низовий стильовий рівень літератури" та "масова література".
- 8) Художня і функціональна повнота бароко як результат взаємодії різних рівнів літератури XVII - XVIII ст.
- 9) Низові трансформації барокових уявлень про світ та людину, час і простір, читацьких (слухацьких) смаків, поглядів на літературу і її функції, а відтак і поетику низового
- 10) Проблеми авторства українського низового бароко. Петро Попович-Гученський, Микола Мазалевський: автори, виконавці чи лише шанувальники?
- 11) Барокова спрямованість літератури на читача, допасовування творів низового рівня до смаків та вподобань публіки.

- 12) Гра як основний принцип організації низового тексту, складність відчитання ігрових моментів.
- 13) Статус дійової особи у творах низових жанрів.
- 14) Образно-тематична палітра українського низового бароко. Християнськи домінанта стилю.
- 15) Сюжети Різдва та Воскресіння на низовому рівні бароко.
- 16) Картина світу українського низового бароко.
- 17) Особливості низового хронотопу (на прикладі мотиву дороги).
- 18) Карнавальна концепція "світу навиворіт" та її відгомін в українському низовому бароко, теоретичне наświetлення проблеми в працях М. Бахтіна.
- 19) Проблема розмежування бурлеску, травестії і пародії у школярській гумористиці XVII - XVIII ст.
- 20) В. Адріанова-Перетц про особливості школярських пародій.
- 21) Жанрова система українського низового бароко.
- 22) "Парні" жанри українського бароко (на прикладі поважної та гумористичної орацій).
- 23) Різдвяні та великодні гумористичні орації, їх жанрово-стильова.
- 24) Жанр різдвяних та великодніх травестій.
- 25) Жанрові різновиди пародії XVII - XVIII ст.
- 26) Барокові пародії на жанри духовної та церковної літератури (духовні вірші та пісні, синаксари, ірмоси, тропарі, кондаки).
- 27) Пародії на судові акти ("Зыск на пана Гроша" та ін).
- 28) Пародії на думи, їх публікації та потрактування М. Возняком та Г. Нудьгою.
- 29) Драматургія українського низового бароко, її сценічні особливості.
- 30) Праця М. Возняка "Початки української комедії" як перший синтетичний огляд драматургії XVII - XVIII ст.
- 31) Жанрові особливості вертепної драми.
- 32) Відгомін традицій низового театру бароко в драматургії І. Котляревського, М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого та ін.
- 33) Місце низового бароко в національному літературному процесі. Проекції низового бароко на нову українську літературу.
- 34) Традиції низового бароко в "Енеїді" І. Котляревського.
- 35) Необарокові тенденції в літературі XX ст. (на матеріалі історичної прози В. Шевчука)
- 36) Сліди естетики та поетики низового бароко в творчості літературних угруповань останніх десятиліть XX ст. (Бубабу, Лугосад, "Пропаля грамота")

XI. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так:

- практичні: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30;
- модулі /письмові роботи: 20 семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20;
- екзамен: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50.

Підсумкова максимальна кількість балів 100

Підсумковий контроль, форма. Залік, усна форма.

Пререквізити. Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з «Історії української літератури X - XVIII ст.», достатніх для сприйняття категоріального апарату курсу «Українське низове бароко: поетика стилю і жанру», розуміння історико-літературних джерел.

Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу. Лекція, бесіда, самостійна робота, консультація.

Необхідне обладнання. Вивчення курсу може не потребує використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності).
50 балів – до заліку.

Самостійна робота студента – 20 балів

Максимальна оцінка за аналіз творів – 10 балів

Максимальна оцінка за реферат – 10 балів

Поточне тестування за модулями – 20 балів.

Поточне тестування /письмові роботи, практичні заняття, самостійна робота														Підсумковий тест (екзамен)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
A	90-100	5	Відмінно
B	81-89	4	Дуже добре
C	71-80		Добре

D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

XII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча навчальна програми.
2. Плани практичних занять та методичні вказівки до їх виконання.
3. Матеріали до семінарських (практичних) занять та самостійної роботи студентів.

XIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Література:

1. Адріанова-Перетц В.П. До історії пародії на Україні в XVIII віці ("Служба пиворѣзам" 1740 року) // Записки Історично-філологічного відділу. Кн.XVIII. – К.: Вид-во ВУАН, 1928. – С.35 – 50.
2. Адріанова-Перетц В.П. З історії сатирично-гумористичної рукописної української літератури XVII – XVIII ст. // Радянське літературознавство. – 1957. – №4. – С.81 – 83.
3. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. – М.: Художественная литература, 1990. – 543 с.
4. Возняк М. Історія української літератури. У двох кн. – 2-е вид. – Львів: Світ, 1994. – Кн.2. – С.148 – 285.
5. Возняк М. Початки української комедії (1619-1919). – Львів: Друкарня НТШ, 1919.- 251 с.
6. Возняк М. Старе українське письменство. Вибір текстів з історично-літературним оглядом, поясненнями та словничком. – Львів: Друкарня Наукового товариства імені Т.Шевченка, 1922. – 512 с.
7. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. – Київ: Основи, 1997. – 604 с.
8. Давній український гумор і сатира / Упор., вступ. стаття і примітки Л.Є.Махновця. – К.: Держлітвидав, 1959. – 492 с.
9. Житецький П. "Енеїда" Котляревського у зв'язку з оглядом української літератури XVIII ст. // Житецький П. Вибрані праці: Філологія. – К.: Наукова думка, 1987. – С.139 – 253.
10. Криса Б.С. Пересотворення світу. Українська поезія XVII – XVIII століть. – Львів: Свічадо, 1997. – 214 с.
11. Криса Б.С. Різдвяні і великодні вірші // Записки НТШ. – Львів, 1990. – Т.221. –

С.33 – 47.

12. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Литаври, 2001.
13. Літературознавча енциклопедія: У 2х т. /Ред-упорядник Ю.Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2008.
14. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т.Гром'яка. – К.: ВЦ «Академія», 1994.
15. Лотман Ю.М. Масова література як історико-культурна проблема // Ю.М. Лотман. Вибрані статті. – Т. 3. – Таллін, 1994. – 588 с.
16. Мочалова В.В. "Низовое" барокко в Польше. Драматургия и поэзия // Барокко в славянских культурах. – М.: Наука, 1982. – С.102 – 169.
17. Наливайко Д.С. Искусство: направления, течения, стили. – К.: Мистецтво, 1981. – 287 с.
18. Свенціцький І. Різдво Христове в поході віків: Історія літературної теми і форми. – Львів: Діло, 1933. – 178 с.
19. Софронова Л. Старинный украинский театр. – М., 1996. – 327 с.
20. Українська література XVIII ст. / Упоряд., вступ. стаття, примітки О.В.Мишанича. – К.: Наукова думка, 1983. – 694 с.
21. Українська поезія. Середина XVII ст. / Упоряд. В.І.Крекотень, М.М.Сулима. – К.: Наукова думка, 1992. – 680 с.
22. Чижевський Д. Поза межами краси: До естетики барокової літератури. – Нью-Йорк: Українсько-американське видавниче товариство, 1952. – 22 с.
23. Чижевський Д. Український літературний барок. Нариси. Ч.3 // Праці Українського Історично-філологічного Товариства у Празі. – Т.5. – 1944. – С.78 – 142.
24. Шевчук В. Енеїда Івана Котляревського в системі літератури українського бароко // Котляревський І.П. Енеїда: Поема; Наталка Полтавка: П'єса: для середнього та ст. шкільного віку. Передмова та прим. О.І. Гончара ; післямова В.О. Шевчука. – К.: Веселка, 2000. – С. 279-301.

XIV.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.

Вивчення дисципліни студентами передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси, у тому числі Internet-джерела та електронні видання творів.

Перелік базових Інтернет-ресурсів:

<http://litopys.org.ua/>